

PARALLELLSPRÅK

3. MAI 2017

NHH

ARBEIDSGRUPPENS
RAPPORT

Innhold

1. BAKGRUNN	1
1.1 Føringer for arbeidet.....	2
2. SPRÅK I UNDERVISNING OG VED STUDENTKONTAKT	3
2.1 Forarbeid.....	3
2.2 Arbeidsgruppens anbefalinger.....	4
3. FAGSTAB, FORSKNING OG FORMIDLING	6
3.1 Arbeidsgruppens vurderinger	6
3.2 Arbeidsgruppens forslag til tiltak	8
4. ARBEIDS- OG KOMMUNIKASJONSSPRÅK BLANT TEKNISK-ADMINISTRATIVT ANSATTE	10
4.1 Arbeidsgruppens vurderinger	11
4.2 Arbeidsgruppens forslag til tiltak	12

1. BAKGRUNN

I hele høyere utdanningssektoren er det et krysspress av krav og forventninger når det gjelder valg av engelsk eller norsk i viktige deler av virksomheten. Det stilles krav til internasjonalisering av både forskning og utdanning, noe som fordrer utstrakt bruk av engelsk, samtidig som institusjonene i første rekke utdanner kandidater for det norske arbeidsmarkedet.

NHH utmerker seg når det gjelder grad av internasjonalisering. Institusjonen er ledende i Norge på utveksling, både mht. innreisende og utreisende studenter og antall studenter på utveksling er økende. På bachelorstudiet har antall studenter som reiser ut økt fra 126 i 2010 til 164 i 2016; antall innreisende studenter har økt fra 102 til 133. På masternivå har antallet som reiser ut økt fra 180 til 303, og antall innkommende studenter økt fra 180 til 233 i samme periode. Totalt mottar mao. total 368 utvekslingsstudenter, og sender ut over 50% av sine studenter i løpet av studiene. Videre har NHH høye mål når det gjelder antall internasjonale gradsøkende studenter og regner i 2017 å nå målet om 100 studenter med god margin. Per i dag ligger andelen internasjonale studenter (innvekslings- og gradsøkende studenter) på campus på 15%. Blant fast ansatte i fagstab er 19% internasjonale. 63% av stipendiatene, 70% av postdoktorene og 62% av professor II er internasjonale.

Internasjonalisering spiller en viktig rolle i institusjonens strategi. NHH har som ambisjon å være en av Europas ledende handelshøyskoler. Forskning og undervisning skal være på høyt internasjonalt nivå og NHH studenter skal være attraktive på det internasjonale arbeidsmarkedet. NHH skal tiltrekke seg høyt kvalifiserte internasjonale studenter og faglige ansatte og sikre god integrering av disse. Det er også et viktig mål at forskningsformidling skal bidra til NHHs synlighet internasjonalt. Samtidig skal NHH være en drivkraft for samfunns- og næringsutvikling gjennom å bidra til samfunnsdebatten. og studentene være foretrukne på i det nasjonale arbeidsmarkedet. Videre deltar NHH i internasjonale akkrediteringer and rangeringer hvor grad av internasjonalisering anses som en viktig kvalitetsindikator. I tillegg må institusjonen i forbindelse med akkrediteringsprosessen sikre at en rekke interne dokumenter foreligger på engelsk. I tilbakemeldingene fra de to siste Equis akkrediteringene er det blitt påpekt at NHH bør internasjonalisere seg ytterligere mht. antall internasjonale studenter, internasjonale TA ansatte og generelt utvikle et mer globalt tankesett. Måling av NHHs prestasjoner på ulike områder opp mot andre internasjonale institusjoner ansees som et viktig verktøy.

NHH har norsk som administrasjonsspråk. Samtidig er institusjonen avhengig av at kommunikasjon foregår på både norsk og engelsk. Valg av muntlig språk er situasjonsbetinget, og parallellspråklighet i skriftlig kommunikasjon er hovedregelen for store deler av organisasjonen og har vært et bærende prinsipp i utformingen av institusjonens nye nettsidene. Som studiested og arbeidsgiver plikter NHH å sikre at all relevant informasjon når ut til samtlige studenter og ansatte.

De ovennevnte momentene tydeliggjør behovet for et bevisst forhold til parallellspråklighet.

I 2016 fikk NHH tilbud fra Språkrådet om å bli mønsterpraksisbedrift for parallellspråklighet. For NHH innebærer dette at institusjonen utarbeider en språkpraksis som kan tjene som eksempel for andre institusjoner. En intern arbeidsgruppe bestående av prorektor Sunniva Whittaker, Astri Kamsvåg (Kommunikasjons- og markedsavdelingen), studiesjef Jorun Gunnerud, Sylvi Kallestad Larsen (HR-avdelingen), Ingrid Onarheim Spjeldnæs (Forskningsadministrativ avdeling), Ann-Mari Haram (Internasjonalt Karrieresenter), Morten Hilt (alumniansvarlig) Marita Kristiansen (Institutt for

fagspråk og interkulturell kommunikasjon) og Nikolai Belsvik (Norges Handelshøyskoles studentforening NHHs) har avholdt en rekke møter med Språkrådet og har i fellesskap utarbeidet spørreskjemaer som skal danne grunnlag for utarbeidelsen av en mønsterpraksis for parallellspråklighet. Språkrådet har hatt det praktiske ansvaret for utsendelse av spørreskjema og behandling av resultatene. Ulike spørreskjema er blitt sendt ut til studenter, faglige og administrative ansatte, alumni og arbeidsgivere for å kartlegge en rekke spørsmål knyttet til språkpraksis. Tre undergrupper har diskutert resultatene og foreslått en mønsterpraksis for henholdsvis undervisning og studentkontakt; forskning og formidling og arbeids- og kommunikasjonsspråk. Språkrådet har bistått med råd underveis i hele prosessen.

1.1 Føringer for arbeidet

Arbeidsgruppen har identifisert følgende føringer for en mønsterpraksismodell:

- Universitets- og høyskoleloven
- Universitets- og høyskolerådets (UHR) språkpolitiske retningslinjer
- NHHs språkpolitiske retningslinjer
- NHHs internasjonaliseringsstrategi

UH-lovens § 1-7 slår fast at Universiteter og høyskoler har ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk.

I UHRs overordnede språkpolitiske retningslinjer heter det blant annet at undervisningsspråk til vanlig bør være norsk, men også at studenter på høyere nivå skal kunne bruke fagspråk på både norsk og engelsk.

I NHHs overordnede språkpolitiske retningslinjer slås det fast at: «NHH har et nasjonalt ansvar når det gjelder vedlikehold og videreutvikling av norsk som fagspråk innenfor de økonomisk-administrative fagområdene.» En implikasjon av dette ansvaret er at institusjonens norskspråklige studenter skal lære seg norsk fagterminologi. Dette sikres ved at «Norsk er hovedspråket i undervisningen i NHHs bachelorprogram. Obligatorisk undervisning skal som hovedregel gis på norsk.»

For masterstudiet i økonomi og administrasjon heter det: «Norsk og engelsk er begge viktige språk i undervisningen i NHHs masterstudium i økonomi og administrasjon. Det skal være et bredt norskspråklig kurstilbud på de profilene som har både norskspråklige og engelskspråklige kurs.»

NHH har som tidligere nevnt en bredt anlagt internasjonaliseringsstrategi. En rekke institusjoner det da er naturlig å sammenligne seg med har engelsk som hovedspråk for masterstudier. Dette kan også bli et tema for NHHs fremtidige strategiske valg.

I dette dokumentet presenteres undergruppene forslag til mønsterpraksisen på disse tre områdene. Rapporten er dermed inndelt i henhold til ulike brukeres perspektiv. Dette medfører at det kan være noe overlapp mellom forslagene i de ulike delene av rapporten. Det er viktig å understreke at tiltakene gjenspeiler det undergruppene ser for seg hadde vært ideell praksis under de rådende forholdene. Prioriteringen av de ulike tiltakene og ressursbehov er ikke berørt. Dokumentet er dermed ikke en

handlingsplan, men kan danne grunnlaget for en fremtidig handlingsplan og også eventuelt for en revidering av de språkpolitiske retningslinjene NHH vedtok i 2010.

2. SPRÅK I UNDERVISNING OG VED STUDENTKONTAKT

Parallellspråkbruk innebærer at man kan bruke engelsk og norsk, skriftlig og muntlig, ved siden av hverandre uten at et språk fortrenger det andre. Det er behov for å skape større bevissthet om og forståelse av begrepet parallellspråkbruk og av hvordan parallellspråklighet kan gjennomføres med en formålstjenlig fordeling av engelsk og norsk i undervisning og ved studentkontakt ved NHH.

NHH, som andre utdanningsinstitusjoner i Norge, opplever et krysspress av forventninger knyttet til språkbruk i undervisningen. På den ene siden er lærestedene forvaltere av norsk fagspråk innen sine fagområder, mens det på den andre siden er en forventning om økt grad av internasjonalisering, noe også insentivsystemene for sektorens finansiering støtter opp om. Parallellspråklighet oppstår med andre ord som en følge av ulike krav og målsettinger. At man har et engelskspråklig undervisningstilbud fremkommer blant annet av følgende årsaker:

- Produksjonskvalitet/relevans - arbeidsmarkedet trenger kandidater som kan opptre profesjonelt i både en norsk og en internasjonal kontekst
- Studietilbudskrav - gjensidighet forutsetning for utvekslingstilbud
- Praktiske grunner - foreleser behersker ikke norsk (godt nok)
- Posisjonering – mål å være en internasjonal handelshøyskole

Arbeidsgruppen vil ikke drøfte hvorfor man praktiserer parallellspråk, verken de pedagogiske, strategiske eller praktiske årsakene for dette, da man anser at dette tilligger ansvarsområdet for andre organer ved høyskolen. Arbeidsgruppen vil ta utgangspunkt i at parallellspråklighet forekommer og fokusere på hvordan det da best løses.

Spørsmålet er da hvordan best løse møtet mellom bruk av to språk i undervisningen. Gjennom parallellspråkbruken oppstår det både praktiske utfordringer og ulike brukerbehov. Disse vil ofte handle om tilrettelegging for studentenes læring, men kan også ha andre beveggrunner, f.eks. forventningsavklaring hos studentene.

Arbeidsgruppen vil søke å identifisere disse utfordringene og brukerbehovene og foreslå løsninger for å avhjelpe dem. Disse løsningene kan dels være praktiske støttetiltak for studentene og dels være anbefalinger om hvilken praksis man bør følge.

2.1 Forarbeid

En spørreundersøkelse om språksituasjonen ved NHH, rettet mot teknisk-administrativt ansatte, vitenskapelig ansatte, studenter, alumni og arbeidsgivere er gjennomført. Undersøkelsen for målgruppene studenter, alumni og arbeidsgivere hadde lav svarprosent, og man skal følgelig være varsom med å trekke slutninger på basis av undersøkelsen. Basert på svært få respondenter viser imidlertid undersøkelsen at NHHs alumni har betydelig lavere trygghet knyttet til bruk av engelsk

fagspråk enn til bruk av norsk fagspråk. Samtidig viser undersøkelsen at arbeidsgiverne er rimelig godt fornøyd med kandidatenes språkferdigheter både i norsk og engelsk.

Tilbakemeldingen fra bachelorstudentene viser at det er noe blandet språkbruk av foreleserne, ved at norske faguttrykk benyttes i engelskspråklige kurs og vice versa. En andel av studentene ønsker seg fagordlister mellom norsk og engelsk.

Det er i tillegg gjennomført en evaluering av SOL030, et obligatorisk kurs i bachelorstudiet som er holdt av engelskspråklig foreleser. Denne avdekker at studentgruppen deles i to grupper, hvor den ene finner undervisningsspråket uproblematisk, mens den andre trekker frem ulike utfordringer ved dette. Disse utfordringene knytter seg i hovedsak til faglig læring, begrepsforvirring og tidsbruk.

2.2 Arbeidsgruppens anbefalinger

Arbeidsgruppen presiserer at det skal tilrettelegges for at læringsutbytte nås – både på kurs- og programnivå. Det innebærer at i den grad språklige/kommunikasjonsmessige ferdigheter innen ulike sjangere inngår som del av læringsutbytte, må disse gjenspeiles i arbeidskrav og/eller testing.

Arbeidsgruppen mener videre at som hovedprinsipp skal et kurs holde fast ved vedtatt undervisningsspråk i alle kursets elementer. Det vil si at undervisning av fagperson, studentstyrte undervisningselementer, muntlige og skriftlige studieaktiviteter bør følge vedtatt undervisningsspråk. Også testing, i form av kursgodkjenninger og eksamener anbefales å følge vedtatt undervisningsspråk, men dette kan kreve særskilte vedtak. Unntaket her er faglitteratur, hvor den faglig beste litteraturen på relevant språk bør benyttes.

Arbeidsgruppen ser at det av hensyn til studentenes læring, både i form av forståelse, men også av hensyn til innlæring av særskilte ferdigheter, kan være behov for tiltak som avhjelper ulike konsekvenser av å følge dette prinsippet.

SITUASJON	UTFORDRING	TILTAK/PRAKSIS	ANSVAR
Overgang vgs – høyere utdanning	Nye studenter har liten erfaring med engelsk faglitteratur og finner det utfordrende å lese og tilegne seg denne.	Mål: Bedre/lette studentenes læring ved lesing av engelsk faglitteratur Tilby nye studenter kurs, eller andre former for øving/trening i akademisk lesing på fremmedspråk.	Prog.utvalg
Møte med fagterminologi på to språk	Studenter kan finne det krevende at det opereres med fagterminologi både på norsk og engelsk. Det kan vanskeliggjøre læring, og resultatet kan bli studentbesvarelser som blander begrepsbruk fra to språk. Dette kan oppstå f.eks. ved at faget	Mål: Læring av fagterminologi på både norsk og engelsk Videreutvikle termdatabase. I enkeltkurs kan det vurderes om	Prog.utvalg evt. kursansv.

	undervises på norsk, men med engelsk litteratur.	særskilte termlister bør utarbeides, dersom ikke behovene dekkes av tilgjengelige termdatabaser.	
Studenters faglige presentasjoner på fremmedspråk	Mange studenter kan ha lav selvtilitt på å fremføre muntlige, faglige presentasjoner. Muntlig presentasjon oppleves i seg selv som utfordrende for mange studenter og bruk av fremmedspråk svekker mestringsfølelsen ytterligere, selv om de behersker engelsk godt.	Mål: Styrke studentens presentasjonsferdigheter, også på fremmedspråk. Redusert gruppestørrelse i kurs som krever muntlige presentasjoner på engelsk, da det anses å være enklere å snakke for små grupper enn for store grupper.	Prog.utvalg Kursansv.
Kurs holdt på engelsk for hovedsakelig norskspråklige studenter, hvor læring av kommunikasjon på engelsk ikke inngår som læringsmål	På bachelorstudiet kan kurs holdes på engelsk av hensyn til kurstilbud for innvekslings-studenter, mens realiteten kan være at kurs har en betydelig overvekt av norske studenter. Vi har da en situasjon hvor de «de få» mottar et gode på bekostning av «de mange». Samtidig er det ingen løsning å endre språk, da også norske studenter kan ha valgt kurset nettopp fordi det undervises på engelsk.	Mål: Studentenes læring uavhengig av språk Hvis dublering av undervisning er aktuelt; vurdere dublering norsk/engelsk. Tilby undervisningsmaterieell parallelt på norsk. Det kan i sin enkleste form være forelesningspresentasjoner eller lysark, men også særskilte kompendier på norsk og teksting av film kan vurderes.	Prog.utvalg Kursansv.
Dialog foreleser – student i forelesnings-situasjon	Aktiv studentdeltakelse i forelesningssituasjonen kan i seg selv være vanskelig å oppnå. I engelskspråklige kurs øker barrieren for dette ytterligere da studentene har lavere selvtilitt på f.eks. å stille faglige spørsmål på engelsk.	Mål: støtte aktiv deltagelse i undervisningen Krav om at ikke-norsk fagstab innen rimelig tid behersker norsk på lyttenivå slik at studenter kan stille spørsmål/kommentere på norsk.	HR-avd. Tilsetnings- utvalg
Språkskifte ved overgang mellom ulike undervisnings-element	På engelskspråklige kurs vil studentenes gruppeaktivitet gjerne foregår på norsk fordi norskspråklige studenter finner sammen i gruppe. Dette utløser flere utfordringer: Studentene kan blande norsk og engelsk terminologi, studentene	Mål: støtte deltagelse i undervisningen, samt øve faglig bruk av fremmedspråk Føringer på gruppesammensetning slik	Prog.utvalg Kursansv.

	svækker egen læring av engelsk terminologi, det kan svekke studentenes mulighet til i neste omgang å bidra aktivt i undervisningen da de ikke har øvet seg i å bruke engelsk.	at engelskspråklige og norskspråklige studenter blandes hvis mulig.	
Studentenes mestring av ulike sjangere	<p>Arbeidsgivere forventer at kandidater behersker ulike sjangere innen muntlig og skriftlig kommunikasjon.</p> <p>Skriftlige sjangere kan f.eks. omfatte prosjektbeskrivelse, rapport, notat, e-post, nettsider. Muntlige sjangere kan f.eks omfatte forhandlinger, møte, presentasjon.</p> <p>Samtidig kan man ikke forvente at alle kursholdere har særskilt kompetanse innen undervisning på sjangerbruk.</p>	<p>Mål: styrke studentenes bevisstgjøring om ulike sjangere innen kommunikasjon.</p> <p>Bevisstgjøre studentene på hvem som er målgruppe for de ulike former for skriftlig og muntlig kommunikasjon de gjennomfører i studiet.</p>	Prog.utvalg Kursansv.

3. FAGSTAB, FORSKNING OG FORMIDLING

Formålet med kartleggingen av parallellspråkbruken i forskning og forskningsformidling ved NHH er 1) å skape større bevissthet om hvordan engelsk og norsk kan brukes side om side uten at det ene språket fortrenger det andre, og 2) hvordan dette kan bidra til en hensiktsmessig fordeling av engelsk og norsk i forskning og forskningsformidling.

Kartleggingen ble gjort ved hjelp av spørreundersøkelse sendt til vitenskapelig ansatte ved NHH høsten 2016. Undersøkelsen er basis for utarbeidelsen av en mønsterpraksismodell, som viser hvordan man kan sikre bruken av både engelsk og norsk i forskning og forskningsformidling. Den peker på hvilket språk som er mest hensiktsmessig å bruke i ulike situasjoner og hvilke tiltak det kan være behov for.

Spørreundersøkelsen ble sendt til alle vitenskapelig ansatte ved NHH (n=353), inkludert ansatte i professor II stillinger, post doktorer, og doktorgradsstipendiater. Svarprosenten viser at nesten halvparten deltok (48%). Av de 169 som deltok i undersøkelsen, var 28 ansatt som professor II og 30 ansatt som stipendiat.

3.1 Arbeidsgruppens vurderinger

Forskningsartikler skrives stort sett på engelsk da de fleste aktuelle publiseringskanalene er engelskspråklige og målgruppen internasjonal for det meste av NHHs forskning. Rundt ti prosent skrives på norsk. Selv om fagstaben rapporterer om gode eller svært gode ferdigheter i engelsk, kan det likevel vurderes tiltak for å støtte arbeidet med publisering på engelsk. De fleste har ikke engelsk

som morsmål, og det kan være behov for å heve kvaliteten på det akademiske språket. Dette fordi det er viktig å sikre at NHHs publiseringsevne ikke hindres av lav kvalitet på språket.

Undersøkelsen blant de vitenskapelig ansatte viser at det brukes mer norsk i populærvitenskapelige artikler og foredrag enn i vitenskapelig publisering. Fortsatt er det en liten overvekt av engelsk også i populærvitenskapelig formidling. En del populærvitenskapelige artikler inkludert blogger skrives kun på engelsk. Målgruppen i populærvitenskapelig formidling er offentligheten og samfunnet generelt, og ikke fagfolk spesielt. Derfor bør det settes i verk tiltak som øker bruken av norsk i denne sammenhengen. NHH kan vurdere å oppfordre til parallell publisering, det vil si at man bidrar med en populærvitenskapelig artikkel eller annen formidling på norsk ved siden av vitenskapelig publisering. Eventuelt kan forskeren skrive et sammendrag eller pressemelding fra den engelskspråklige artikkelen på norsk. Dersom artikkelforfatter har et annet morsmål enn norsk, kan det vurderes assistanse til et norsk sammendrag, eller artikkelforfatter kan lage et sammendrag på eget morsmål, som gjøres tilgjengelig i aktuelle fora.

Forskningsnyheter formidles på både engelsk og norsk på nettsidene, og det er viktig å videreføre denne praksisen for å kommunisere ny kunnskap bredt. Forskning.no er også en viktig formidlingskanal.

I henhold til Universitets- og høyskolelovens § 1-7 *Ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk*; «Universiteter og høyskoler har ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk», bør det vurderes tiltak for å styrke norsk fagspråk. Arbeidet med å registrere og gjøre norsk og engelsk økonomisk-administrativ terminologi i NHH termbase tilgjengelig, må videreføres og koordineres bedre på tvers av instituttene. Mangelen på bruk av norske faguttrykk kan gå utover kvaliteten på formidlingen og at folk utenfor fagmiljø ikke forstår innholdet. Mediene kan dermed overse eller misforstå budskapet, og NHH kan miste viktige medieoppslag. NHH bør derfor sette i verk tiltak for å øke bruken av termbasen blant studenter og ansatte og i samfunnet ellers.

Undersøkelsen viser at det store flertallet av de vitenskapelig ansatte som besvarer spørreskjema (70%) mener at de ikke har behov for økt kompetanse i forbindelse med å undervise på engelsk. Studentevalueringer og muligens evaluering fra fagfeller eller mentorer innen språk kan også legges til grunn før tiltak kan vurderes.

Vitenskapelig ansatte svarer i undersøkelsen at det brukes mest norsk i møter, spesielt i formelle organ styre, råd og utvalg, hvor møtepapir, diskusjon og referat er på norsk. Trettifire prosent av respondentene mener å ha begrensede kunnskaper i norsk, hvilket utgjør en betydelig gruppe, som faller utenfor muligheten for aktiv deltakelse i sentrale fora hvor NHHs agenda utvikles. Dette er potensielt et demokratisk problem, og man bør vurdere å åpne opp for bruk av engelsk i tillegg til norsk eller andre tiltak som sikrer deltakelse for alle. Det kan også være viktig å formidle i rekrutteringen av internasjonale forskere at deltakelse i beslutningsorganer ikke er bundet opp til at man har svært gode ferdigheter i norsk.

Styre, råd og utvalg har mandat til å ta viktige beslutninger, og det er en forutsetning at medlemmene kan orientere seg på en grundig måte på et språk man behersker svært godt, og at man kan kommunisere til øvrige medlemmer på en meningsfull måte. Språket bør ikke hemme hverken deltakelse i fora eller kvalitet på kommunikasjonen, derfor er det viktig å vurdere kontinuiteten av bruken av norsk, samt innføring av engelsk; i hvilken grad og på hvilken måte.

Dersom vi beholder norsk i det skriftlige materialet, som møtepapir og referat, forutsetter dette at utenlandske medlemmer har gode lesekunnskaper i språket. Norsk i muntlig form kan generelt bestå

hvis alle medlemmene forstår norsk. Utenlandske medlemmer av fora kan dermed lytte til norsk tale, men selv velge å snakke engelsk. En slik skisse ivaretar behovet for å snakke det språket man behersker best, både for de som har norsk som morsmål og andre. Det vil imidlertid kreve tilstrekkelige lytte- og leseferdigheter på norsk. Undersøkelsen viser at godt over halvparten (59%) av de som ikke har norsk som morsmål ønsker å forbedre kompetansen sin i norsk. Dette tyder på at motivasjonen for å delta på norsk-kurs er tilstede.

I noen utvalg, som forskning, forskerutdanning og formidling (FFF), kan det vurderes om sakspapirer kan foreligge på engelsk, hvilket gir åpning for at fagstab som ikke behersker å lese norsk også kan få verv. Sammensetningen av utvalget gjør at engelsk tekst ikke bør by på store utfordringer. I tillegg kan det vurderes om presentasjoner lages på engelsk, mens den muntlige fremstillingen kan være på norsk. I noen tilfeller kan det motsatte være mer hensiktsmessig.

I arbeidsmøter i forskningsgrupper og lignende er det mer varierende om det er engelsk eller norsk som benyttes, avhengig av møtedeltakere. Språkvalg i disse møtene bør fortsette å være fleksibelt, hvor både norsk og engelsk kan brukes etter sammensetningen av gruppen. Dersom det skal komme mer spesifikke føringer, kreves mer informasjon om synspunkter fra fagstab.

Faglige arrangement som konferanser og seminar bør foregå på engelsk for å sikre internasjonal deltakelse, hvilket er i tråd med NHH sitt strategiske satsingsområde om internasjonalisering.

Språk i sosiale tilstelninger bør tilpasses det enkelte arrangement, og kan foregå på engelsk og/eller norsk for å sikre deltagelse.

3.2 Arbeidsgruppens forslag til tiltak

På bakgrunn av vurderingene over bør det settes i verk tiltak som bidrar til formidling av forskning i ulike sjangre og media, samt tiltak som ivaretar godt språk på forelesninger, og som sikrer mulighet for deltagelse i formelle fora uavhengig av morsmål. Punktene under er forslag til mulige tiltak, som kan vurderes:

- Tilbud om språkvask av artikler fra profesjonell som kjenner terminologien innen økonomisk-administrative fag
- Samle/utvikle terminologilister og termbaser: Faguttrykkene som fagstaben utvikler må samles i den nasjonale termbasen som er tilgjengelig via termportalen www.terminologi.no. Fagstaben må i større grad enn i dag bidra med innhold til termbasen og aktivt bruke de norske faguttrykkene i forelesninger og annet formidlingsarbeid og i veiledningssituasjoner.
- Tilgang til tospråklig administrativ terminologi for U&H-sektoren og bred formidling av denne
- Nøkkelord på begge språk i Cristin
- NHHs Kommunikasjons- og markedsavdeling bør løpende holde ekstern leverandør av oversettertjenester oppdatert på 'NHH- autoriserte' norske faguttrykk og UHRs termbase
- NHHs kommunikasjons- og markedsavdeling bør bevisst bruke de norske termene som utvikles ved NHH på hjemmesiden og i forskningsmagasin, samt bidra til å skape større bevissthet rundt bruken av relevante termer hos fagstab
- Forelesningsnotater/kompendium kan gjøres tilgjengelig på norsk
- Tilbud om kurs i akademisk skriving også utover stipendiatgruppen
- Tilbud om kvalitetssikring av presentasjoner før konferanseinnlegg og seminarinnlegg

- Utvide tilbudet om kurs i kronikkskriving og debattinnlegg
- Tilbud om kurs/assistanse i godt og klart språk i vitenskapelig publisering og formidling
- Tilbud om kurs i skriftlig og muntlig norsk, inkludert lyttetrening, for ansatte som ikke har norsk som morsmål
- Tilbud om språklig/kommunikativ veiledning før opptak i media (for eksempel mentor ved kommunikasjons- og markedsavdelingen)
- Tilbud om kvalitetssikring av presentasjon før undervisning og kurs i muntlig engelsk for forelesere som ikke har engelsk som morsmål
- Tilbud om kurs i norsk som gjør at ansatte i fagstab, som ikke har norsk som morsmål, får tilstrekkelige lytte- og leseferdigheter i norsk
- Oppfordre fagstab til å skrive artikler i Store norske leksikon (på nett), og invitere SNL til å holde kurs i skriving av ensyklopediske artikler

I tabellen under skisseres noen av situasjonene vi står overfor når det gjelder engelsk versus norsk hos fagstab, i forskning og i forskningsformidling. I de neste radene beskrives utfordringer med situasjonen og hvilke tiltak som kan settes i verk. Helt til høyre foreslås hvilken enhet ved NHH som er ansvarlig for å gjennomføre tiltaket.

SITUASJON	UTFORDRING	TILTAK/PRAKSIS	ANSVAR
Vitenskapelige publikasjoner skrives hovedsakelig på engelsk.	De fleste har ikke engelsk som morsmål, og det er viktig å sikre at NHHs publiseringsevne ikke hindres av lav kvalitet på språket.	Tilbud om kurs i akademisk skriving utover stipendiatgruppen Tilbud om språkvask av artikler fra profesjonell som kjenner terminologien innen økonomisk-administrative fag.	HR-avd Instituttledelse
Formidling til allmennheten (Populærvitenskapelige artikler skrives ofte på engelsk).	Målgruppen er offentligheten generelt og ikke fagfolk spesielt, og NHH risikerer at vi ikke når ut med ny kunnskap i det norske samfunnet hvis engelsk brukes fremfor norsk.	NHH kan vurdere å oppfordre til parallell publisering: Fagstab med norsk som morsmål kan oppfordres til å publisere kronikker, debattinnlegg, ensyklopediske artikler på norsk i dags- og ukeaviser, samt i relevante bransjetidsskrift (jamfør CRISTIN og Forskning.no). Fagstab som ikke har norsk som morsmål kan få tilbud om assistanse til norsk oversetting eller artikkelforfatter kan vurdere populærvitenskapelig formidling på eget morsmål.	Instituttledelse Kommunikasjons/markedsavd
I henhold til Universitets- og høyskolelovens § 1-7 <i>Ansvar for vedlikehold</i>	Det må settes i verk tiltak for å oppfylle loven. Mangelen på vedlikehold og	NHH kan sette i verk følgende tiltak for å øke bruken av termbasen og videreutvikling av dens innhold:	Instituttledelse

<p>og videreutvikling av norsk fagspråk; «Universiteter og høyskoler har ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk» bør det vurderes tiltak for å styrke norsk fagspråk.</p>	<p>utvikling av norsk fagspråk kan gå utover kvaliteten, og blant annet føre til at mediene overser/misforstår og NHH kan miste medieoppslag.</p>	<p>Opprette flere termgrupper på strategisk viktige felt, og supplere og utvikle termbasen. Skape økt bevissthet internt og eksternt, i fagmiljøet og allmennheten.</p>	
<p>I formelle møter, utvalg, og råd er det hovedsakelig norsk som brukes.</p>	<p>Trettifire prosent av respondentene rapporterer begrensede norskerferdigheter og faller utenfor sentrale fora, hvilket er en demokratisk problemstilling.</p>	<p>Det kan åpnes opp for bruk av engelsk i tillegg til norsk: Tilbud om kurs i norsk som gjør at ansatte i fagstab, som ikke har norsk som morsmål, får tilstrekkelige lytte- og leseferdigheter i norsk. Tidsperspektiv på tilegning av norskerferdigheter og hvilket nivå som da forventes bør defineres. Tilgang til tospråklig administrativ terminologi for Universitets- og høyskolesektoren og bred formidling av denne.</p>	<p>HR-avd Kommunikasjons/markedssavd</p>
<p>Tretti prosent sier at de har behov for å heve kompetansen når det gjelder å undervise på engelsk.</p>		<p>Innhente mer informasjon om kvalitet på engelsk i undervisning før eventuelle tiltak settes i verk: Studentevalueringer Evaluering fra fagfeller/ mentorer innen språk Tilbud som kan vurderes når mer informasjon foreligger: Tilbud om kvalitetssikring av presentasjon før undervisning Kurs i muntlig bruk av engelsk for forelesere.</p>	<p>Programutvalg</p>

4. ARBEIDS- OG KOMMUNIKASJONSSPRÅK BLANT TEKNISK-ADMINISTRATIVT ANSATTE

Formålet med kartleggingen av norsk og engelsk som arbeidsspråk ved NHH er å skape større bevissthet om og forståelse av begrepet parallellspråkbruk (hvordan man kan bruke engelsk og norsk, skriftlig og muntlig, ved siden av hverandre uten at det ene språket fortrenger det andre) og av hvordan slik bruk kan gjennomføres for å skape en formålstjenlig fordeling av engelsk og norsk i arbeidsspråket ved NHH.

Kartleggingen ble gjort ved hjelp av en spørreundersøkelse som ble sendt til alle teknisk-administrativt

ansatte (TA-ansatte) (n=155) ved NHH høsten 2016. Kartleggingen gjelder teknisk-administrativt ansattes bruk av norsk og engelsk vårsemesteret 2016 i muntlige og skriftlige situasjoner.

Svarprosenten er 67. 80 prosent av respondentene jobber i sentraladministrasjonen, og de resterende 20 prosentene jobber i instituttadministrasjonen. Spørreskjemaet besto av sju spørsmål og et fritekstfelt.

Undersøkelsen viser at TA-ansatte på NHH både snakker og skriver mest norsk i løpet av arbeidshverdagen. Det store flertallet av TA-ansatte i fast stilling har norsk som morsmål. Noen få har engelsk som morsmål, og noen få har et annet morsmål.

79 prosent oppgir at de bruker engelsk i arbeidshverdagen sin på NHH enten alltid (2 prosent), hver dag (42 prosent) eller flere ganger i uken (35 prosent).

21 prosent bruker engelsk sjelden (20 prosent) eller aldri (1 prosent).

4.1 Arbeidsgruppens vurderinger

TA-ansatte ved NHH kommuniserer i økende grad på engelsk med internasjonal fagstab og studenter, og med resten av verden, både muntlig og skriftlig.

Kartleggingen viser at 53 prosent (n=92) av de teknisk-administrativt ansatte som *ikke har engelsk som morsmål*, opplever selv behov for økt kompetanse i engelsk til bruk på jobb. Arbeidsgruppen synes at det er vil være hensiktsmessig å tilby ulike tiltak for å imøtekomme dette behovet.

Behovene som meldes inn er oppfriskning i grammatikk, vokabular, oppdatering, juridiske termer og mer praksis.

42 prosent av respondentene i denne kategorien svarer at de ikke har behov for økt kompetanse i engelsk til bruk på jobb. 5 prosent opplever ikke spørsmålet som relevant.

Av de som har et annet morsmål enn norsk, opplever 12 prosent behov for økt kompetanse i norsk i jobbsammenheng. Også dette behovet ser arbeidsgruppen at det vil være hensiktsmessig å etablere tiltak for å imøtekomme.

Nesten halvparten (49 prosent) (n=71) av respondentene opplever selv behov for økte kommunikasjonsferdigheter uavhengig av språk. Kategorien omfatter

- å snakke i forsamlinger, presentasjonsteknikk (49 prosent)
- hvordan skrive godt (31 prosent)
- annet (20 prosent)

I fritekstfeltet ble kategorien 'annet' blant annet konkretisert som skriftlig forvaltningsspråk, uavhengig av språk. Arbeidsgruppen vurderer det slik at også disse behovene bør NHH etablere tiltak for.

4.2 Arbeidsgruppens forslag til tiltak

SITUASJON	UTFORDRING	TILTAK/PRAKSIS	ANSVAR
53 prosent av TA-ansatte med et annet morsmål enn engelsk, opplever selv behov for økt kompetanse i engelsk skriftlig og muntlig.	Dårlig engelsk bygger ikke opp under NHHs visjon om å være blant de ledende handelshøyskolene i Europa. Høyt nivå i engelsk er særlig viktig i ekstern kommunikasjon.	Tilbud om engelskkurs tilpasset de ulike relevante kommunikasjonssituasjonene inkl. forvaltningsspråk og administrativ terminologi på eget fagfelt.	HR-avdelingen
	En del TA-ansatte vegrer seg for å delta i fora der engelsk brukes.	Oppfordre til ansattmobilitet til utlandet og til å ta imot gjester fra utlandet.	Nærmeste leder og hver enkelt ansatt
		Oppfordre til deltakelse i fora der det brukes engelsk.	Nærmeste leder og hver enkelt ansatt
		Engelskkompetanse bør vektlegges i rekrutteringen til stillinger der engelsk er særlig viktig.	HR-avdelingen
		Hyppigere bruk av profesjonelle oversettere og språkvaskere (forutsetter økte budsjetter).	Nærmeste leder
		Tilbud om kurs i engelsk administrativ terminologi på eget fagfelt f.eks. økonomi, HR, kommunikasjon, studieadministrasjon.	Nærmeste leder og hver enkelt ansatt
		Oppfordre ansatte til å bruke UHR-termbasen og andre relevante termbaser.	Nærmeste leder
12 prosent av TA-ansatte med et annet morsmål enn norsk, opplever selv behov for økt	Lavt nivå i norsk kan føre til ineffektivitet og misforståelser. Høyt nivå i norsk er særlig viktig i ekstern kommunikasjon.	Tilbud om norskkurs tilpasset de ulike relevante kommunikasjonssituasjonene inkl. forvaltningsspråk og administrativ terminologi på eget fagfelt.	HR-avd

kompetanse i norsk skriftlig og muntlig.		Norskkompetanse bør vektlegges i rekrutteringen til alle TA-stillinger ved NHH.	HR-avd
		Oppfordre ansatte til å bruke UHR-termbasen og andre relevante termbaser.	HR-avd

Konkretisering av skriftlige kommunikasjonssituasjoner

Spørreundersøkelsen er delt inn i muntlige og skriftlige situasjoner.

De ulike skriftlige kommunikasjonssituasjonene er konkretisert slik i undersøkelsen:

- saksbehandling
- møtereferat
- e-post
- nhh.no og Paraplyen
- sosiale medier
- itslearning
- andre skriftlige situasjoner

Når TA-ansatte **skriver** engelsk, er det først og fremst i e-poster (29 prosent), itslearning (14,4 prosent) og nhh.no og intranett (12 prosent). (14,4 prosent) og nhh.no og intranett (12 prosent).

SITUASJON	UTFORDRING	TILTAK/PRAKSIS	ANSVAR
E-post, itslearning, nhh.no og intranettet er de skriftlige situasjonen der TA-ansatte skriver engelsk mest.	Det er risiko for at engelsken ikke er kvalitetssikret – dette er særlig viktig i ekstern kommunikasjon.	Tilbud om engelsk skrivekurs.	HR-avd
		Bruk av profesjonelle oversettere/språkvaskere.	Nærmeste leder
TA-ansatte skriver e-poster på norsk til instituttledelsen med beskjed om å videreformidle til sine ansatte.	Hvert av de seks instituttene videreformidler i form av oversettelse eller sammendrag muntlig/skriftlig. Dette kan være ineffektivt og unøyaktig.	Mer av disse 'statiske' tekstene kan legges på intranettet på begge språk slik at mail med lenke til intranettet kan sendes ut. Det som gjelder den enkeltes ansattforhold, bør fremdeles sendes på epost på relevant språk for mottakeren.	Avsenderenhet
Saksbehandling og utredning (rapporter,	NHH kan miste verdifulle innspill dersom slike	Språk må vurderes i hvert enkelt tilfelle ut i fra hvem som er målgruppen og hva som er	Nærmeste leder og de som bestiller

evalueringer, avtaler) skrives i hovedsak på norsk. Noen ganger sendes det på høring til ansatte.	dokumenter. Dokumentene kan ikke brukes i alle sammenhenger der vi trenger dem (f.eks. akkreditering, rapportering).	hensikten med dokumentet. Sammendrag på det andre språket bør være hovedregel. Vurderes i hvert tilfelle om det skal oversettes/ språkvaskes av profesjonelle.	dokumentene.
31 prosent melder inn behov for økt kompetanse i å skrive godt uavhengig av språk.	Det er risiko for uklart/dårlig språk og ineffektiv bruk av tid hvis man ikke behersker sjangeren.	Tilbud om kurs i å skrive godt på norsk og engelsk, inkl. forvaltningsspråk.	HR-avd
		Tilbud om skrivekurs i engelsk.	

Konkretisering av muntlige kommunikasjonssituasjoner

I spørreundersøkelsen var de muntlige kommunikasjonssituasjonene konkretisert slik:

- formelle møter
- uformelle møter
- presentasjoner og foredrag
- telefon
- sosiale arrangementer for alle NHH-ansatte
- sosiale arrangementer for avdeling/seksjon/institutt
- lunsj
- andre muntlige situasjoner

TA-ansatte bruker bare norsk eller mest norsk i de fleste av disse muntlige kommunikasjonssituasjonene ifølge undersøkelsen. Når TA-ansatte **snakker** engelsk, er det mest i andre muntlige situasjoner (31,9 prosent), presentasjoner og foredrag (21,4 prosent) og sosiale arrangement for avdelingen/seksjonen/ instituttet (18,2 prosent).

SITUASJON	UTFORDRING	TILTAK/PRAKSIS	ANSVAR
Språk på sosiale arrangementer på institusjonsnivå (jule- og sommerfest mm) bør vurderes fra gang til gang.	Det kan være vanskelig å finne balansen mellom norsk og engelsk for taler og underholdning.	Utarbeide retningslinje for sosiale arrangementer som inkl språk.	HR-avd
49 prosent av de TA-ansatte melder behov for økt kompetanse i å snakke i forsamlinger og å holde presentasjoner uavhengig av språk.	NHH skal være profesjonell i disse situasjonene. Det er risiko for at innlegg/presentasjoner ikke holder høyt nok nivå.	Tilbud om kurs i presentasjonsteknikk uavhengig av språk	HR-avd